

Perämeren rannikon kalatalousstrategia 2015-2020

Oulun Seudun Leader

Perämeren rannikon kalatalousstrategia 2015-2020

Oulun Seudun Leader

Sisällön tuottaminen:	Oulun Seudun Leader yhteistyössä Perämeren Kalatalous yhteisöjen Liitto ry:n ja Perämeren rannikon kalatalousryhmän kanssa
Taitto:	Oulun Seudun Leader
Kuvat:	Harri Kontio, Nouseva Rannikkoseutu ry ja Oulun Seudun Leader
Painatus:	

TIIVISTELMÄ

Perämeren rannikon kalatalousstrategia 2015-2020 kattaa Perämeren rannikkoalueen kunnat Kokkolasta Tornioon (pois lukien Keminmaa) sekä rannikon läheiset jokialueet. Toiminta-alueella toimii noin 460 ammattikalastajarekisteriin kuuluvaa kalastajaa ja alueella on kattava kalasatamaverkosto. Alueella on yli 20 kalanjalostusta harjoittavaa yritystä. Ruokakalankasvatus on keskittynyt Iin Kuivaniemeen.

Perämeren rannikon kalatalousstrategia on valmisteltu alhaalta ylöspäin ja siinä on huomioitu alueen toimijoiden näkemyksiä alansa kehittämiseksi. Kalatalousstrategiaa hallinnoi Oulun Seudun Leader. Mukana toteutuksessa ovat myös muut alueen Leader-ryhmät; Outokaira Tuottamhan ry, Peräpohjolan Kehitys ry, Nouseva Rannikkoseutu ry, Rieska-Leader ry ja Purityiset ry.

Strategian tavoitteina ovat rannikkokalastuksen ja kalatalousalan kehittäminen sekä kalan kysynnän kasvattaminen ja kalatalousalojen esille tuominen. Tavoitteiden

saavuttamiseksi keskitytään neljään painopisteeseen:

- Rannikkokalastuksen kehittäminen
- Kalasatamien käyttö ja kalan laadun parantaminen
- Osaamisen parantaminen ja uudet kalastajat
- Markkinointi, verkostoituminen ja yhteistyön lisääminen

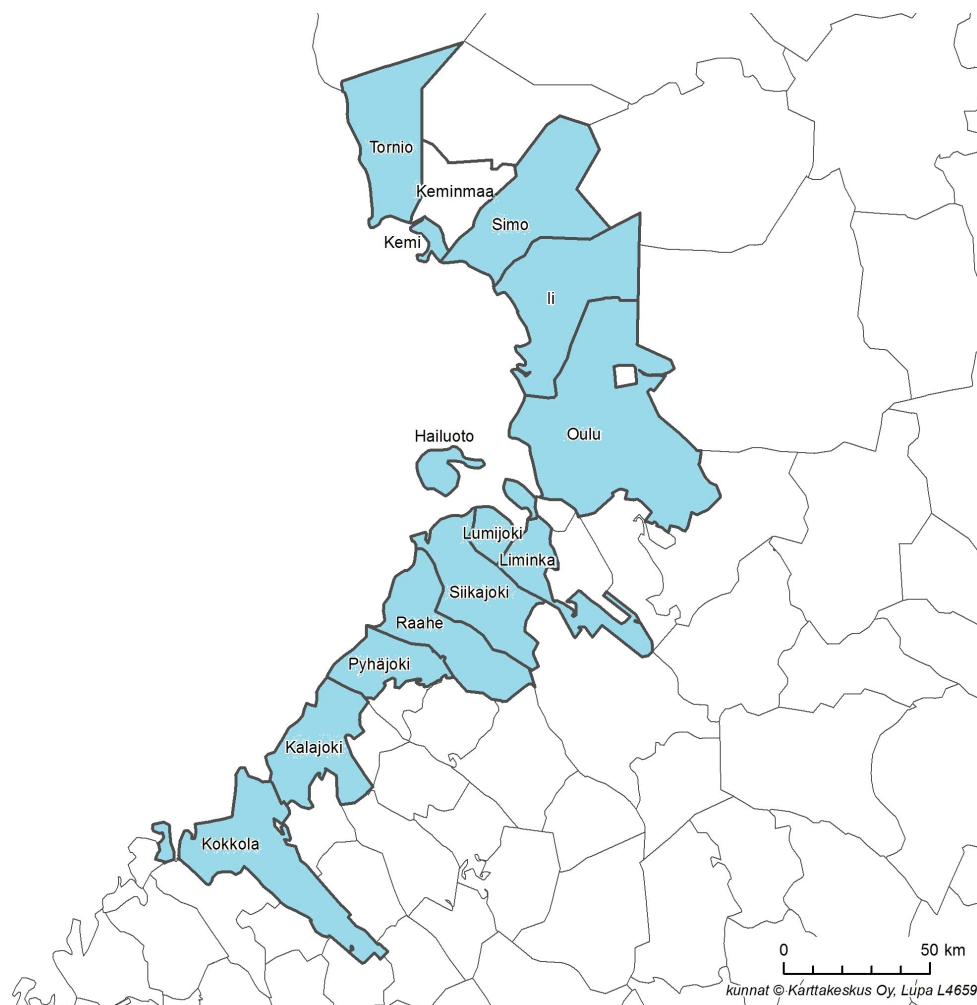
Alueen toimijoista koottu kalatalousryhmä seuraa strategian toteutumista ja päättää rahoitettavista hankkeista. Kalatalousryhmän rahoituskehiksestä rahoitettavassa aktivointihankkeessa on tarkoitus aktivoida toimijoita ja viedä alueelta nousseita tarpeita eteenpäin.

Strategian kokonaisrahoitus on noin miljoona euroa, josta julkisen tuen osuus on noin 80 %.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	5	4. TAVOITTEET JA PAINOPISTEET	13
2 TOIMINTA-ALUEEN YLEISKUVAUS	5	4.1 Kohderyhmä	13
2.1 Perämeren rannikon ammattikalastus	5	4.2 Tavoitteet	13
2.2 Kalanviljely ja kalanhoito	6	4.3 Tavoitteiden saavuttaminen ja painopisteet	14
2.3 Kalanjalostus	6	4.4 Indikaattorit	15
2.4 Kalastusmatkailu	7	4.5 Hankevalinta	16
3. KALATALOUDEN KEHITTÄMISTARPEET JA MAHDOLLISUUDET ALUEELLA	7	5. TOIMENPITEIDEN YHTEENSOVITUS	16
3.1 Ohjelmakauden 2008-2013 tuloksia ja haasteita	7	6. VERKOSTOT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT	16
3.2 Strategian valmisteluprosessi	8	7. AKTIVOINTI JA TIEDOTTAMINEN	17
3.3 SWOT-taulukko	9	7.1 Viestintä	17
3.4 Vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien analyysi	10	8. KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSUUNNITELMA VUOSILLE 2015-2020	18
		9. HALLINNOINNIN JA SEURANNAN JÄRJESTÄMINEN	20
		9.1 Seuranta ja arviointi	20

Kuva 1. Perämeren rannikon kalatalousstrategian toiminta-alue 2015-2020.

1. JOHDANTO

Ohjelmakaudella 2007-2013 ohjattiin elinkeinokalatalouden kehittämistä EKTR:n eli Euroopan kalatalousrahaston avulla. Rahaston toimintalinja 4:n kautta mahdollistettiin myös elinkeinokalatalouden paikallinen kehittäminen. Suomessa Maa- ja Metsätalousministeriö valitsi erillisen hakumenettelyn perusteella ohjelmakaudelle 2007-2013 seitsemän kalatalousryhmää, jotka toteuttivat alueillaan omaa paikallista ohjelmaansa ja veivät paikallisista tarpeista nousseita kehittämisideoita eteenpäin. Hyvien kokemusten pohjalta Euroopan komissio on suositellut maita jatkamaan kalatalousryhmätoimintaa myös ohjelmakaudella 2015-2020, jolloin kalatalouden tukia ohjataan EMKR:n eli Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kautta.

Perämeren rannikon kalatalousstrategiaa 2015-2020 toteutetaan Leader-periaattein. Strategia on valmisteltu avoimesti ja alhaalta ylöspäin. Strategian perustana toimivat kokemukset kuluneelta ohjelmakaudelta sekä asiantuntijoiden ja toimijoiden näkemykset siitä, mitä asioita tähän liittyen alueella tulee kehittää. Perämeren rannikon kalatalousstrategiassa 2015-2020 on mukana kuusi Leader-ryhmää: Outokaira Tuottamhan ry, Peräpohjolan Kehitys ry, Oulun Seudun Leader, Nouseva Rannikkoseutu ry, Rieska-Leader ry ja Pirityiset ry. Leader-ryhmistä yksi, eli Oulun Seutu, hallinnoi strategiaa. Strategian toimeenpanosta ja seurannasta vastaa Oulun Seudun Leaderin hallituksen alle koottu kalataloustyöryhmä, joka koostuu alueen kalatalous- ja kalastusmatkailualan toimijoista sekä kuntien ja Leader-ryhmien edustajista.

2. TOIMINTA-ALUEEN YLEISKUVAUS

Perämeren rannikon kalatalousstrategia 2015-2020 kattaa Perämeren rannikkoalueen kunnat Kokkolasta Tornioon (pois lukien Keminmaa) sekä rannikon läheiset jokialueet. Strategiaa toteutetaan seuraavien kuntien alueella: Kokkola, Kalajoki, Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki, Lumijoki, Liminka, Hailuoto, Oulu, Ii, Simo, Kemi ja Tornio (kuva 1). Kokkolan osalta, kuten muutenkin Perämeren rannikon kalatalousstrategian toiminta-alue on yhteneväinen Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry:n kanssa. Tämän ansiosta alueella on jo valmiiksi edellytyksiä tehdä yhteistyötä ja verkostoitua eri toimijoiden kanssa Perämeren kalatalousstrategian toiminta-alueella on niin ammattikalastajia kuin runsas joukko myös sivutoimisia kalastajia. Kattavan kalasatamaverkoston ansiosta alueelta löytyy edellytyksiä ammattikalastuksen ja kalatalouden kehittämiseksi. Alueella on myös huomattavan paljon kalanjalostusalan toimijoita ja jonkin verran kalanviljelytoimintaa.

Asukasmäärät kunnittain: Kokkola 47031, Kalajoki 12 644, Pyhäjoki 3 313, Raahe 25 521, Siikajoki 5 597, Lumijoki 2 040, Liminka 9 432, Hailuoto 989, Oulu 193 798, Ii 9 512, Simo 3 356, Kemi 22 257, Tornio 22 513.

2.1 Perämeren rannikon ammattikalastus

Kalastajat

Perämerellä on 462 ELY-keskuksen kalastajarekisteriin kuuluvaa kalastajaa. Kalastajista vajaan neljänneksen kalastuksesta saatavat tulot ovat enemmän kuin 30 % (ns. 1-ryhmän ammattikalastaja). Pitkän ajan sisällä am-

mattikalastajien määrä on laskenut jyrkästi. Vielä vuonna 1986 1-ryhmän kalastajia oli alueella 220 ja nykyisin enää noin 90. Päätoimisista kalastajista on tullut sivutoimisia kalastajia ja suuri osa ennen sivutoimisesti kalastaneista on lopettanut kalastuksen tai harjoittaa nykyään vain kotitarvekalastusta ja myy saalistaan satunnaisesti.

Pyyntimuodot

Perämeren ammattikalastus on ollut aina hyvin monipuolista. Pohjaverkkokalastus on ollut tärkein pyyntimuoto etenkin Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan rannikkoalueilla, tosin hyljeongelma on vaikeuttanut sitä huomattavasti. Pohjaverkkokalastajien tärkeimmät saalislajit ovat kari- ja vaellussiika sekä ahven. Toinen tärkeä pyyntimuoto alueella on rysäkalastus, jonka avulla pyydetään vaellussiikaa, lohta, muikkua, silakkaa ja ahventa. Perämerellä on muutamia isompia troolialuksia, jotka kuitenkin kalastavat pääsääntöisesti Perämeren ulkopuolella. Muutama pienempi troolari kalastaa muikkua Perämeren pohjoisosissa. Aiemmin merkittävä silakan rehukalakalastus on vähentynyt, silakkaa troolaa enää 2-3 trooliparia. Talvinuottausta harjoitetaan jonkin verran Hailuodon pohjoispuolisella Perämerellä, etelämpänä talvinuottausta haittaavat hankalat jääolot.

Saalis ja saaliin arvo

Edelliseen ohjelmaan laaditun taustaselvityksen mukaan Perämeren rannikon ammatti- ja ammattimaisen kalastuksen saalis on yhteensä noin 5,7 miljoonaa kiloa. Tästä määrästä troolisilakan osuus on noin 4,7 miljoonaa kiloa, joten rannikkokalastuksen saalis on noin miljoona kiloa. Sivutoimiset kalastajat pyytävät suuren

osan kalansaaliista. Rannikkokalastuksen saalislajeista tärkein on siika. Vaellussiian ja karisiian saalis on yhteensä noin 40 % kokonaissaaliista. Perämeren rannikon ammatti- ja ammattimaisen kalastuksen saaliin arvo silakkaa lukuun ottamatta on noin 2,5 miljoonaa euroa. Kalastus perustuu vaellussiian, lohen, karisiian, ahvenen ja muikun kalastukseen. Muiden lajien merkitys on kokonaisuuden kannalta vähäinen. Toki esimerkiksi hauki, made ja vähitellen runsasastuva kuhakin ovat alueellisesti tai yksittäiselle kalastajalle tärkeitä saalislajeja. Nahkiaissaaliin arvo on haastattelun tulosten mukaan yhteensä noin 130 000 euroa. Nahkiaissaalis on pääasiassa sivutoimisten kalastajien pyytämää, mutta myös yksittäisille ammattikalastajille nahkiaisella on taloudellista merkitystä, koska nahkiainen on saaliina arvokas, mutta pyynnin kulut ovat pieniä.

Alueen kalastajat saavat saaliistaan hieman heikompia hintoja verrattuna maan yleiseen hintatasoon. Tämä koskee saalislajeista etenkin lohta, haukea, silakkaa, siikaa ja muikkua. Tätä selittäviä tekijöitä on useita, mutta keskeisimmät lienevät logistiset ongelmat, vaelluskalojen kalastuksen sesonkiluotoisuus, ruokasilakan olematon kysyntä ja kalakaupan keskittyminen.

Alueen pohjoisosassa lohi on arvokkain saalislaji, kolmannes saaliista on lohta. Muut tulonlähteet pohjoisosassa ovat vaellussiika, muikku ja niiden mäti sekä jonkin verran ahven, made ja nahkiainen. Pohjois-Pohjanmaalla siika on keskeisin saalislaji ja karisiian osuus on saaliista merkittävä, kuten myös lohen ja muikun. Ahven ja nahkiainen ovat Pohjois-Pohjanmaalla tärkeitä saalislajeja. Keski-Pohjanmaan kalastus on täysin siian varassa, koska lohen kalastuksen rajoitukset estävät lohen kalastuksen tehokkaaseen pyyntiaikaan. Kokonaisuudessaan pohjoisen Perämeren kalastus on ollut hyvin riippuvainen lohesta ja varsinkin Lapin alueella rajoitukset näkyvät suoraan kalastajien tuloissa.

Kalastetun kalan tärkeimmät ostajat ovat edelleen kalatukku ja kalatiskit, jotka ostavat 75 % ammattikalastajien kalastamasta kalasta. Luku vaihtelee kuitenkin ka-

lastajittain, kalalajeittain ja alueittain. Suoramyyntin osuus alueella on myös merkittävä.

Kalasatamat

Perämeren nykyinen kalasatamaverkko on rakennettu pääosin 1970–1980 –luvuilla ja satamia on modernisoitu 1990-luvun alkupuolella. Kalasatamiin liittyen tehtiin selvitys Perämeren kalatalousryhmän aktivointihankkeen toimesta vuonna 2010. Selvityksen mukaan alueella on toiminnassa 18 kalasatamaa. Varsinaisten kalasatamien lisäksi alueella on lukuisia muita satamia ja venevalkamia, joita kalastajat myös käyttävät toiminnassaan. Toimialueella tiheä kalasatamaverkko riittää hyvin nykyisessä laajuudessaan kattamaan kalastuksen tarpeet. Selvityksessä otettiin kantaa myös siihen, mitä satamia kannattaa kehittää kalastuksen tarpeet huomioiden ja viime vuosina onkin uusittu tiloja ja laitteistoa joihinkin kalasatamiin alueella kalatalouden investointitukia hyödyntäen.

2.2 Kalanviljely ja kalanhoito

Ruokakalan verkkokassikasvatus on keskittynyt nykyisin Iin Kuivaniemeen. Vatungin satamasta käsin toimivilla viljelylaitoksilla on lupa kasvattaa kalaa vuosittain runsaat 400 tonnia, josta valtaosa on kirjolohta. Viljelyyritysten yhteenlaskettu liikevaihto on vajaat kaksi miljoonaa euroa ja yritysten työllistävyytsvaikutukset ovat yhteensä noin 10 henkilötyövuotta. Kasvatettu kala markkinoidaan ympäri Suomea perattuna ja jalostettuna.

Perämeren kalavesiä hoidetaan voimaperäisin kalanistutuksin. Kemi- li- ja Oulujoelle määrätyillä velvoiteistutuksilla on erityisesti jokisuistojen kalastukselle iso merkitys, mutta vaikutus ulottuu koko Pohjanlahden alueelle. Istutusvelvoitteiden lisäksi vesivoimayhtiöille on määrätty velvoitteet ylisiirtää emonahkiaisia nousues- teiden yli lisääntymisalueilleen. Velvoiteistutusten lisäksi alueen kalastusalueet, osakaskunnat ja kalastajainseurat harjoittavat vapaaehtoista kalaveden hoitoa, joista erityisesti vaellussiikakantojen hoitoa voidaan pitää erittäin merkityksellisenä. Alueella on kolme kala- hautomoa (Ii, Oulu, Pyhäjoki) sekä muutama luonnonra- vintolammikko. Hautomot ja niihin liittyvä systemaatti- nen ja laajamittainen mädin- hankinta sekä siikojen istu- tukset turvaavat yhdessä Ii- ja Oulujoen siian velvoiteis- tutusten kanssa vaellussiian tulevaisuuden ja vaellussii- an kestävän sekä tehokkaan kalastuksen järjestämisen alueella.

2.3. Kalanjalostus

Alueella on yli 20 kalanjalostusta harjoittavaa yritystä. Yritysten koko vaihtelee paljon. Alueen suurin yritys, Hätälä Oy, on yksi Suomen suurimmista kalanjalostus- alan yrityksistä. Toisaalta on myös useita yhden miehen

tai kalastajaperheen yrityksiä, joissa ei ole lainkaan ulkopuolisia työntekijöitä. Jalostus on keskittynyt suurempien yritysten osalta voimakkaasti Oulun seudulle, mutta pienempiä jalostusyrityksiä on pitkin rannikkoa.

Kalanjalostusyritysten työntekijämäärät vaihtelevat sesonkiaikana, jolloin määrä voi pienessä yrityksessä jopa kaksinkertaistua. Vakituisesti alalla työskentelee noin 200 henkilöä. Yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on yli 100 miljoonaa euroa. Kalaa yritykset käsittelevät vuosittain noin 15 miljoonaa kiloa. Luonnonkalan osuus kala-kaupasta on edelleen merkittävää, vaikka sen osuus on pienentynyt. Luonnonkalan osuus vaihtelee yrityksittäin, jotkut kalanjalostajat ovat selvästi enemmän keskittyneet luonnonkalaan, kun taas osalla viljelty kala, pääosin Norjassa kasvatettu lohi, on selkeä pääraaka-aine.

Yritysten toiminta on pääasiassa kalanjalostusta sekä jalosteiden ja tuoreen kalan myyntiä jälleenmyyjille. Pienemmät toimijat myyvät tuotteitaan myös suoraan kuluttajille. Pääasiallisia tuotteita ovat tuorekalatuotteet. Lisäksi valmistetaan lämmin- ja kylmäsavutuotteita, hiilloskalaa, säilykkeitä, jatkojalosteita, friteerattuja tuotteita, nahkaisia ja mätä. Käytetyimmät jalostuksen raaka-aineet ovat norjanlohi, kirjolohi, siika ja silakka. Jalostusyritysten päämarkkina-alueet ovat kotimaassa, viennin osuus on vähäistä.

2.4 Kalastusmatkailu

Perämeren rannikolla on varsin vähän kalastusmatkailutoimintaa. Tällä hetkellä ala työllistää Perämeren alueella noin 20 - 25 henkilöä, joista valtaosa toimii sivutoimisesti. Potentiaalia alan kehittämiseen löytyy; alueella on puhtaat vedet, jokisuistot, muutamat saaristoalueet, kattava satamaverkosto sekä omaleimainen kalastusperinne. Perinteiseen urheilukalastukseen perustuva kalastusmatkailuun soveltuvia alueita on Perämerellä varsin rajallisesti, mutta sen sijaan ammattikalastusperinteeseen tai muuhun luontomatkailuun liittyvää liiketoimintaan on alueella hyvät edellytykset.

3. KALATALOUDEN KEHITTÄMISTARPEET JA MAHDOLLISUUDET ALUEELLA

3.1 Ohjelmakauden 2008-2013 tuloksia ja haasteita

Ohjelmakaudella toteutettiin monia erilaisia toimia tavoitetilan ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelmakauden aikana rahoitettiin yhteensä 51 hanketta, joihin sidottiin julkista tukea (eu+valtio) noin 870 000 €. Lisäksi 11 hankehakemusta ohjattiin muille rahoittajille ja osa suunnitelluista hankkeista toteutui kalastajien omina toteutuksina. Rahoitetuista hankkeista noin kolmannes oli pieniä yritystukia ja loput yleishyödyllisiä hanketukia. Lisäksi kalatalousryhmän kehiksestä rahoitettiin aktivointihanke, jonka kokonaiskustannukset olivat yhteensä 314 000 €.

Aktivointihankkeen avulla tiedotettiin alueen toimijoille tukimahdollisuuksista ja ohjelman toteutumisesta sekä autettiin hankehakijoita tukien hakemisessa ja yrityskohtaisten kehittämissuunnitelmien laatimisessa. Alueella pyrittiin lisäämään toimijoiden välistä yhteistyötä ja osaamista erilaisten koulutusten ja koulutuksellisten matkojen kautta. Lisäksi on etsitty keinoja vähempiarvoisen kalan menekkin lisäämiseksi, tuomaan

esille ja taltiomaan kalastuskulttuuria. Hankkeen kautta toteutettiin alueella useita eri selvityksiä alaan liittyen, kuten kalasatama- ja logistiikkaselvitykset, nahkaiseen liittyviä selvityksiä sekä kalastusmatkailuun liittyvä kysely. Aktivointihankkeen myötä palkattu henkilöresurssi osoittautui todella tarpeelliseksi niin hankkeiden eteenpäin viemiseksi kuin ammattikunnan toiminnan kehittämiseksi.

Kaikki rahoitetut hankkeet oli lähtökohtaisesti rakennettu niin, että kalastajat olivat mukana hankkeissa keskeisinä toimijoina. Tämä yhdessä kalatalousryhmän aktivointihankkeessa toteutettujen toimenpiteiden kanssa sitoutti kalastajia mukaan kalatalousryhmän työhön ja lisäsi kalastajien ja myös muiden toimijoiden keskinäistä verkostoitumista niin alueen sisällä kuin alueen ulkopuolelle. Tätä voidaan pitää yhtenä kuluvan ohjelmakauden tärkeimmistä saavutuksista.

Perämeren rannikon kalatalousryhmä kokoontui vuosien 2008-2014 aikana 4-6 kertaa vuodessa. Kalatalousryhmä koostui (taulukko 1) alueen ammattikalastuksen,

kalanjalostuksen, kalastusmatkailun, kuntien ja Leader-ryhmien edustajista.

Perämeren rannikon kalatalousohjelman 2008-2013 toteutuksen haasteet

Ohjelmakauden haasteena oli etenkin alkukaudesta elinkeinokalatalouden alalle uuden toimintamallin sisään ajaminen sekä tiedottaminen toimijoille uusista mahdollisuuksista. Omat haasteensa loi myös kentän aktivointi ja hankkeiden hallinnointi. Kentältä tuli paljon hyviä hankeideoita, mutta hankkeiden hallinnointi koettiin riskialttiiksi etenkin pienten yhteisöjen keskuudessa. Yksi suurimmista haasteista ohjelman toteutuksen kannalta oli kalastusta tukevien elinkeinojen kehittäminen. Tähän vaikutti keskeisenä tekijänä se, että kalastajakunta on niin ikääntynyt, ettei elinkeinon harrastajilla useinkaan ollut intressiä uusien toimintojen kehittämiseen. Toisaalta nyt kuluneen ohjelmakauden aikana Leader-toimintamalli tuli alueella tutuksi ja myös kalatalousryhmän toiminta kehittyi ohjelmakauden aikana.

Perämeren rannikon kalatalousohjelman tavoitteissa tärkeässä osassa olivat sivuammattimaisen kalastuksen ja kalastusmatkailun edistäminen. Ohjelmakauden säädökset kuitenkin suurimmalta osin estivät suoran tuen saamisen näihin tärkeisiin kohteisiin. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että ohjelmakauden alkuvaiheessa oli hyvin epäselvää, että mitkä hankkeet kuuluvat kalatalousryhmän rahoitettavaksi, mitkä ELY - keskuksille ja mitkä kokonaan muille rakennerahastoille. Tämä hidasti ohjelman käynnistämistä ja aiheutti turhautumista kentän toimijoiden keskuudessa.

Euroopan kalatalousrahastosta oli rajattu tarkkaan pois ne toimenpiteet, joilla suoraan lisätään kalastuksen pyyntiponnistusta. Tämä johtui siitä, että Euroopan laajuisesti on tarpeen rajoittaa ylisuuren kalastuskapasiteetin kasvua. Tämä kuitenkin loi rajoitteita kansallisille

toimenpiteille ja esimerkiksi toimintaansa aloittelevien kalastajien nykyistä laajempi tukeminen olisi ollut tarpeen. Uusia kalastajia on nykytilanteessa hyvin vaikea saada alalle; alkuinvestoinnit ovat suuria ja tuen saamiseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä.

Monilla hankkeilla, etenkin erilaisilla pyydyskehityshankkeilla, saavutettiin jo alkuvaiheessa myönteisiä tuloksia ja niiden uskotaan vaikuttavan positiivisesti kalastajien ammatissa toimimiseen. Tämän tapainen työ kuitenkin vaatii pitkäjännitteisyyttä esimerkiksi saaliiden vuosittaisten vaihtelujen vuoksi. Yhden ohjelmakauden aikana ei ehdi tapahtua suuria muutoksia.

Kalasatamaselvitys toi esille monia puutteita alueen kalasatamissa ja antoi hyvän kokonaiskuvan siitä, mitä satamia on järkevä lähteä kehittämään jatkossa. Selvityksen turvin monia puutteita korjattiin jo kuluneen ohjelmakauden aikana, mutta edelleen on paljon asioita kehitettävänä. Kalasatamien tilojen kuntoon saattaminen vaikuttaa kalan laadun lisäksi myös mm. kalastuksen kannattavuuteen.

3.2 Strategian valmisteluprosessi

Syksy 2012: Strategiatyö alkoi Nouseva Rannikkoseutu ry:n toimesta, jolloin Perämeren rannikon kalatalousryhmä pohti alueen kalastuksen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia.

14.11.2012: Nouseva Rannikkoseutu ry järjesti Limingassa yhteisen tilaisuuden alueen toimintaryhmille ja kalatalousalan asiantuntijoille. Tilaisuudessa esiteltiin tulevan strategian SWOT ja sen analyysiä.

6.11.2012 ja 28.11.2012: Pyhäjärvellä ja Vihiluodossa pidettiin strategiatyöhön liittyviä tilaisuuksia alueen toimijoille. Tilaisuuksissa pohdittiin strategian toiminta-alueen kokoa sekä alueen vahvuuksia, heikkouksia,

Taulukko 1. Perämeren rannikon kalatalousryhmän jäsenet vuonna 2014.

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Seppo Pietilä pj. Lumijoki	Aimo Hilakivi,
Timo Matinlassi varapj., Simo	Päivi Saarijärvi, Peräpohjolan Kehitys ry
Lauri Halonen, Haukipudas	Piia Karttunen, Oulun Seudun Leader
Annikki Dunder, Tornio	Sampo Kangastalo, Tornion kaupunki
Tero Nieminen, Perämeren kalatalousyht. liitto	Tapio Kangas, Perämeren kalatalousyht.liitto
Eero Nalkki, Oulunsalo	Juhani Ervasti, Oulunsalo
Kaisa-Leena Korhonen, Kalajoki	Saila Kukkonen, Kalajoen kaupunki
Jaakko Haaraoja, Pyhäjärvi	Ilkka Peltola, Keskipiste Leader ry
Juha Tilus, Himanka	Reetta Tilus, Himanka
Harri Lahti, Lohtaja	Sakari Lähti, Lohtaja
Eero Väätäjä, Ii, Pohjoisperämeren amm.kalastajat	Markku Tönkyrä, Hailuoto, Pohjoisperämeren amm.kalastajat
Soila Haapsaari, Nouseva rannikkoseutu ry	Riikka Hautala, Nouseva rannikkoseutu ry
Markus Huolila, Kainuun ELY-keskus	

mahdollisuuksia ja uhkia.

5.4.2013: Strategialuonnosta esiteltiin Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liiton vuosikokouksessa.

16.4.2013: Oulun Seudun Leaderin hallitus käsitteli strategiatyöhön ja hallinnointiin liittyviä asioita ja päätti lähteä hallinnoimaan kalatalousstrategiaa tulevalle ohjelmakaudella sekä työstämään strategian runkoa eteenpäin yhteistyössä Nouseva Rannikkoseutu ry:n ja kalatalousalan toimijoiden kanssa.

18.4.2013: Kalatalousryhmän kokouksessa keskusteltiin strategian sisällöstä.

25.4.2013: Strategialuonnos käsiteltiin Oulun Seudun Leaderin hallituksen kokouksessa.

Huhtikuu 2013: Huhtikuun aikana lähetettiin alueen kalastajille kysely (yhteensä 85 kpl) liittyen strategian sisältöön ja kalatalousryhmän tarpeellisuuteen alueella. Vastauksia kyselyyn tuli 15 kpl. Alueen toimijat ottivat kantaa SWOT -taulukon sisältöön ja mielipiteet huomioitiin strategiatyössä. Kalatalousryhmä nähtiin erittäin tarpeelliseksi alueella. Toiminta lisää toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja verkostoitumista.

28.5.2013: Sen hetkinen strategialuonnos käsiteltiin Oulun Seudun Leaderin hallituksessa.

30.5.2013: Sen hetkinen strategialuonnos käsiteltiin kalatalousryhmän kokouksessa.

Toukokuu 2013: Toukokuun lopussa strategia lähetettiin kommenttikierrokselle mukana oleville toimintaryhmiä sekä tiedoksi alueen kuntiin.

6.6.2013: Strategia liitteineen lähetettiin Maa- ja metsätalousministeriöön.

16.5.2014: Strategian sisältöön ja strategiasta saatua palautteeseen liittyen pidettiin Liminganlahden luontokeskuksessa tilaisuus, johon kutsuttiin alueen toimijoita, virkamiehiä ja kuntien edustajia.

Syysy 2014: Syksyn aikana strategiaa esiteltiin alueen kunnissa. Samalla pyydettiin kuntia käsittelemään asiaa ja antamaan sitoumuksensa vuoden 2014 loppuun mennessä. Valtaosa kunnista toimitti sitoumuksensa tuohon mennessä. Limingan kunta toimitti sitoumuksensa tammikuussa 2015.

Tammikuu 2015: Lopullinen strategia kalatalousryhmän arvioitavana

29.1.2015: Lopullinen strategia käsiteltiin Oulun Seudun Leaderin hallituksessa.

3.3 SWOT-taulukko

Taulukko 2. SWOT-analyysi

VAHVUUDET • osaava kalastusammattikunta ja pitkät perinteet kalastuksessa • panostus kalakantojen hoitoon • tiheä kalasatamaverkosto • rannikkokalastuksen taloudellisuus • ammattikalastuksen arvostaminen • hyvät kalavedet • sujuva lupakäytäntö	HEIKKOUEDET • runsaat hylje- ja merimetsokannat • kalastuksen kannattavuusongelmat • kalastajien ikääntyminen ja määrän väheneminen • riippuvuus vaelluskaloista • sivutoiminen kalastus jäänyt taka-alalle kalastuspolitiikassa • lyhyt pyyntikausi • vaelluskalakantojen heikko tila vaikeuttaa istutusten hyödyntämistä • kalanviljelyn tiukka lupapolitiikka
MAHDOLLISUUDET • lähiruuan kysynnän kasvaminen ja laatu järjestelmien kehittäminen • logistiikan ja pakastusmahdollisuuksien kehittäminen • kotimaisen kalan kulutuksen kasvaminen, kalavarojen täysmääräinen ja kestävä hyödyntäminen • pyyntitekniikan kehittäminen ja rysäkalastuksen elvyttäminen • kalastuksen julkisuuskuvan parantaminen • kalastajan oma jalostustoiminta • vaelluskalojen hoidon ja kalastuksen järjeistäminen • kalankasvatuksen lisääminen Perämerellä, vesiviljelyn sijainnin ohjaus • kalastusta tukevat elinkeinot	UHAT • kalastajien määrän väheneminen • kalastuksen näkemyserot alueella ja EU-tasolla • ympäristömuutokset • lyhytjänteinen kalastuksen säätely • yksipuolinen luonnonsuojelu • merialueiden ottaminen teollisuuskäyttöön

3.4 Vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien analysointi

Vahvuudet

Kalastuksella on Perämerellä pitkät perinteet ja kalastusalan osaaminen on hyvin monipuolista. Kalastusta ammattina on aina arvostettu ja pyydetyllä kalalla on kysyntää. Kattava kalasatamaverkosto tuo kalastuksen harjoittamiseen hyvät ulkoiset puitteet.

Alueen vaelluskala- ja nahkiaiskantojen tila on olennaisesti heikentynyt aikoinaan mm. jokien perkauksien, ojitusten ja patoamisen myötä. Menetysten korvaamiseksi kala- ja nahkiaiskantoja on hoidettu sekä kalatalousvelvoitteina että vapaaehtoisin kalanhoitotoimin. Kemi-, Ii- ja Oulujoella on Suomen suurimmat kalanhoitovelvoitteet. Istutukset tuottavat saalista, joka on tarkoitettu kalastettavaksi ja hyödynnettäväksi ravinnoksi. Vaikka alueen joet ovat pääosin rakennettuja ja vedenlaadussa on vuosikymmenten kuluessa tapahtunut paljon muutoksia, on kalavesien tila kalastuksen harjoittamisen ja kalakantojen elinolojen suhteen yleisesti ottaen hyvä.

Perämeren ammattikalastus perustuu pääosin vaelluskalakantoihin ja niiden hyödyntämiseen. Vaelluskalojen talteenotto rannikkokalastuksella vaatii pienet pyyntiponnistukset ja alhaiset kustannukset. Paikalliset kalakannat, kuten ahven-, muikku- ja karisiikkakannat ovat hyvin vahvoja ja tukevat osaltaan elinkeinokalastuksen harjoittamista.

Perämeren alueella edellytykset kalastamiseen ovat yhtenäisten kalastusalueiden ansiosta selkeät. Kalastus on alueen eteläosissa pääsääntöisesti kalastajaseurojen hallinnassa ja pohjoisempana osakaskunnat järjestävät kalastuksen alueillaan. Yksityisten vesialueiden hyvä kalastuslupatilanne ja valtion yleisveden läheisyys aikaansaavat sen, että kalastuslupien saatavuus ei rajoita Perämeren elinkeinokalastusta.

Heikkoudet

Kalastajien määrän laskuun pääasiallinen syy on ollut

kalastuksen kannattavuuden heikentyminen. Tähän ovat vaikuttaneet etenkin kalastuksen säätely, hylkeiden määrän voimakas kasvu rannikolla, joidenkin kalalajien alhainen tuottajahinta ja kustannusten nousu. Kalastajien ikääntymisen ja vähenemisen myötä luonnonkalan saanti markkinoille on jo nykyisellään rajallista, luonnonkalaa ei enää riitä kuluttajille sesonkiaikoja lukuun ottamatta. Hiipuvan kalastuselinkeinojen mukana katoaa suuri määrä ammattitaitoa, kalastusperinteitä ja – kulttuuria, jotka ovat rannikon ihmisille hyvin tärkeitä ja säilyttämisen arvoisia.

Vahvasti voimistuneita harmaaahylje- ja norppakantoja voidaan pitää kalastuksen ja kalanviljelyn kehittämisen osalta suurimpina uhkina edelleen. Harmaaahylkeiden metsästystä on vähitellen sallittu, mutta norpan pyyntiä on toistaiseksi sallittu vain poikkeusluvilla. Hylkeiden aiheuttamia vahinkoja on kompensoitu hyljesietopalkkioilla ja investointituilla hylkeiden aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi. Aikoinaan hylkeitä metsästettiin ja hyödynnettiin pitkin rannikkoa, mutta rauhoituksen seurauksena pyyntikulttuuri on alkanut unohdettua. Nykyään myös merimetso aiheuttaa haittaa kalatalouselinkeinoille.

Luonnonoloista ja vaelluskalojen merkityksestä johtuen alueen kalastus on sesonkiluonteista ja siitä syystä pelkästään kalastuksesta toimeentulonsa hankkivia on alueella vain noin kolmasosa kalastajista. Näistä osa harjoittaa troolausta muillakin alueilla. Kaikilla muilla kalastajilla on jossain määrin muitakin tulonlähteitä, kuten kalastusmatkailutuotteita, kalanjalostusta, veneenrakennusta ja pyydysrakennusta tai kalastajat toimivat kokonaan kalatalouden ulkopuolisilla aloilla. Sesonkiluontoisuus vaikuttaa voimakkaasti kalan hintaan ja kalastuksen kannattavuuteen. Sesonkiluonteisuutta on vielä lohien osalta voimistettu jyrkällä aikasäätelyllä, joka käytännössä estää kalastamasta lohta taloudellisesti parhaaseen aikaan eli juhannusmarkkinoille. Lohi rajoitus rajoittaa myös muuta pyyntiä, koska lohirsäät ovat useita lajeja pyytäviä pyydyksiä. Sivutoiminen kalastus tuo kuitenkin markkinoille paljon paikallista kalaa ja kalastusperinne on siirtynyt sukupolvelta toiselle. Maamme kalastuspolitiikka on suhtautunut sivutoimiseen kalastukseen vieroksuvasti. Käytännössä pieni-muotoista sivutoimista kalastusta harjoittavat kalastajat on jätetty lähes kaikkien tukimuotojen ulkopuolelle ja kalastusmahdollisuuksia on rajoitettu muullakin laisäädännöllä.

Perämeren kalastus on ollut suurelta osin riippuvainen vaelluskaloista; merilohesta ja vaellussiasta. Vaelluskalakannat vaihtelevat luontaisestikin huomattavan paljon vuosien välillä, joka tuo epävarmuutta kalastukseen. Voimakas avomerikalastus esti vuosikymmeniä lohikantojen suotuisan kehityksen. Samalla suuri osa velvoitepäätöksillä Perämeren kalastajille osoitetusta istutetusta lohesta kalastettiin lohien kasvualueilla avomerellä. Vaellussiian osalta ongelmana on, että siika

kalastetaan keskenkasvuisena siian kasvualueella liian tiheillä verkoilla. Käytännössä suurin osa vaellussiikasaa- liista on pyydetty keskenkasvuisena Merenkurkusta ja Selkämeren pohjoisosista. Itämeren kalastusjärjestelyt ovat menneet viime vuosina parempaan suuntaan, mutta vaellussiian osalta tilanne vaatii edelleen toimenpiteitä kalastuksen järjestämiseksi.

Vesiviljelyn kasvua rajoittaa tiukka lupakäytäntö ja myös Perämeren vesiviljelyn lupaehdot on kiristetty jatkuvasti, vaikka Iin Vatungin kalankasvatus hyväksytään paikallisella tasolla.

Mahdollisuudet

Lähiruoan arvostus kasvaa koko ajan ja kotimaisen kalan kysyntä pysyy hyvänä myös tulevaisuudessa. Kala mielletään terveelliseksi ruoaksi ja kotimaisen kalan kulutusta on mahdollista jopa kasvattaa tulevaisuudessa huomattavasti. Tämä edellyttää kalavarojen täysmääräistä hyödyntämistä. Terveellisestä lähiruoasta ollaan valmiita myös maksamaan ja kalastuksen liikevaihtoa on siten mahdollista kasvattaa. Tämän kehityksen ehtona on saaliin laadukas käsittely ja jalostusasteen nostaminen.

Ympärivuotinen kotimaisen kalan tarjonta edellyttää panostuksia kalan varastointiin, käytännössä pakastusmahdollisuuksiin. Monipuolinen, useisiin lajeihin kohdistuva rannikkokalastus yhdessä logistiikan kehittämisen ja kalan pakastuksen kanssa vähentää kalastuksen sesonkiluonteisuuden vaikutusta. Lähiruoan arvostus mahdollistaa myös kalastajien tai pienten kalanjalostusyritysten harjoittaman kalan suoramyyntin kehittämisen. Nykyaikainen sähköinen tiedonvälitys mahdollistaa lähes reaaliaikaisen kalan markkinoinnin pienin kustannuksin. Kalan suoramyynti tuo sitä harjoittaville kalastajille merkittäviä lisätuloja ja lisää kalastuselinkeinon paikallista tunnettavuutta ja nostaa elinkeinon arvostusta. Esimerkiksi satamainvestoinneista päättävälle kuntapäätäjälle kalan paikallinen saatavuus on merkittävimpiä kriteereitä investointipäätöksiä tehtäessä.

Nykyisten pyyntimenetelmien käytön vaikeus ja sääolojen muutokset luovat tarpeen vanhojen pyyntitapojen elvyttämiseen ja myös uusien pyyntitapojen kehittämiseen, kuten pohjarysien kokeiluun. Hyvien muikkukantojen myötä nuottausta voidaan elvyttää ja varsinkin talvi- nuottauksen yhteyteen on mahdollisuus kehittää myös matkailukalastukseen liittyviä toimia.

Kalastusta on mahdollista kohdistaa osin istutettuun kalaan, mikä mahdollistaa luonnonkantojen suojelun kalastuksen rinnalla. Perämeren kalakantojen parantamiseksi istutustoimintaa tulee kehittää luonnonmukaisemmaksi. Luonnonmukainen kalavedenhoito, jossa hyödynnetään rinnakkain kalataloudellisia kunnostuksia ja muuttuneissa vesissä istutuksia, mahdollistaa vahvat ja kalastettavat kalakannat.

Lisääntynyt ympäristötietoisuus on luonut päätöksentekijöille paineita vaelluskalojen kalastuksen järjeistämiseksi. Tämä kehitys suosii pitkällä aikajänteellä Perämeren kalastusta, koska esimerkiksi vaellussiian osalta kantojen vahvistuminen vaikuttaa hyvin suoraviivaisesti Perämerelle tulevan siian määrään ja kokoon. Vaelluskalat pystytään hyödyntämään Perämeren rannikkokalastuksessa tehokkaasti, mutta hallitusti.

Kotimaisen luonnonkalan rinnalla kotimainen viljelty kala on tärkeä ympärivuotinen tuote, johon tulisi panostaa enemmän. Perämeren ruokakalan tuotanto on realistista jopa kaksinkertaistaa, mikäli vain kasvatuslupia on mahdollista saada nykyistä helpommin. Maa- ja metsätalousministeriön valmisteleva vesiviljelyn sijainninhjaus on tässä avainasemassa.

Uhat

Kalastajien vähentyessä kalastuksen rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa on kaventunut merkittävästi ja vaarana on, että yhteiskunta unohtaa elinkeinon intressit ja sen hyödyt päätöksenteossa. Ammattikalastukseen liittyen on suuria näkemyseroja niin EU:n tasolla kuin myös kansallisesti eri alueiden ja intressiryhmien kesken. Kalastus ei ole pystynyt sopeutumaan toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin ja voidaan sanoa, että kalastuksen imago on osin pilattu kalatalouselinkeinon ja alan hallinnon myötävaikutuksella.

Ympäristöön kohdistuu koko ajan muutoksia, joilla voi olla merkitystä kalaston ja kalastuksen kannalta. Esimerkiksi ilmaston lämpenemisen myötä myös vedet lämpenevät ja tämä voi vaikuttaa erityisesti arvokalojen lisääntymisedellytyksiin ja muuttaa ympäristöoloja vähempiarvoisia kaloja suosivaksi. Samoin talvikalastusedellytykset voivat entisestään heikentyä. Vaikka teollisuuden päästöt on pääosin saatu kuriin, kasvava kaivosteollisuus luo kuitenkin uusia uhkia. Myös merialueita pyritään ottamaan teollisuuskäyttöön. Merialueelle suunniteltujen tulipuistojen rakentamisaikaisia ja pysyviä vaikutuksia kalakantojen lisääntymiselle ja kalastukselle on vaikea ennakoida. Perämeren matalia rannikkoalueita on suunniteltu sora- ja hiekanottoalueiksi, minkä seurauksena menetetään pysyvästi kalojen lisääntymis- ja elinympäristöjä.

Kalastuksen, kestäväen kehityksen ja myös luonnonsuojelun edut ovat pääasiassa yhdenmukaisia. Kalastuksen tulevaisuuden ja kalastuksen kannattavuuden kannalta tärkeää, että kalakannat ovat vahvoja ja kalastusjärjestelyt kestäväen kehityksen mukaisia. Yksipuolinen yhden kalalajin tai kannan suojelu voi vaarantaa ammattimaisen kalastuksen mahdollisuudet. Tornionjoen lohen tai kalateillä tavoiteltujen tulosten vuoksi voidaan määrätä rajoituksia, jotka estävät lohen ja muun kalan pyynnin ammattikalastusmahdollisuudet. Suomen hyljepolitiikka on hyvä esimerkki osin epäonnistuneesta luonnon-

suojelusta.

Kalakannat ja -saaliit vaihtelevat vuosittain myös luontaisesti. Mielipiteissä ja keskusteluissa syyksi kalakantojen muutoksiin nimetään usein vain kalastus, vaikka syynä voivat olla luontaiset kannanvaihtelut tai ympäristömuutokset. Tämä aiheuttaa voimakkaita vaatimuksia kalastusrajoituksiin ja kalastuskieltoihin liittyen, jotka voivat johtaa poukkoilevaan ja lyhytjänteiseen sääteilyyn. Tämä on sekä kalakantojen että kalastuksen kannalta vahingollista, jos erityisesti vaelluskalojen kalastusta ei säädellä pitkäaikaisen tutkimustiedon perusteella. Vaelluskalakantojen pyyntiä on säädeltävä, mutta sen tulisi perustua tutkimustietoon, koska kantojen sääntely vaikuttaa aina myös muun kalan hyödyntämiseen. Perämerellä niin sanottujen lohirsien pyyntikielto vaikuttaa kaikkeen kalastukseen ja kalakantojen hyödyntämiseen.

Yhteenveto

Kalastus on ammattina arvostettu ja kotimainen kala on terveellistä ja puhdasta lähiruokaa. Tuoreella, kalastetulla kalalla on kysyntää kuluttajien keskuudessa. Kalastajien ikääntymisen ja kalastuksen kannattavuusongelmien myötä kotimaisen kalastetun kalan saatavuuden turvaaminen tulevaisuudessa on vaakalaudalla.

Kalastus on ollut monelle kalastajalle sukupolvelta toiselle siirtynyt elämäntapa ja ammatin harjoittaminen puhtaasti yrityksenä on ollut vieras ajatus. Kalastusammattilaisten itsensä kehittäminen ammatinharjoittajina sekä alan kehittäminen vaatii alueella ponnistuksia, mutta niillä voidaan saavuttaa hyviä tuloksia. Sivutoimisen kalastuksen kehittäminen tuo alalle uusia yrittäjiä ja pidemmällä aikavälillä myös kokopäivätoimisia kalastusyrityksiä. Yhteistyö eri toimijoiden kesken ja osaamisen lisääminen tuo alan yrittäjille uusia mahdollisuuksia. Kalavarojen täysimääräinen hyödyntäminen, jalostusasteen nosto, markkinoinnin kehittäminen, pakastus- ja varastointimahdollisuuksien lisääminen parantaa kalastuksen kannattavuutta ja vähentää kausiluonteisuutta.

Kalastajien määrän vähentyminen heikentää kuntien halukkuutta kalankäsittelytilojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Yrittäjien yhteistyö ja vastuun ottaminen yhteisten tilojen ylläpidosta ja käytöstä tulee olemaan arkipäivää. Kaikkia nykyisin käytössä olevia kalasatamia voi olla vaikea pitää julkisina kalasatamina, vaan osa voi muuttua osittain huvivenesatamiksi tai rakenteita otetaan osin tai kokonaan muuhun käyttöön. Jatkossa tulee pitää huolta, että kalasatamaverkko säilyy kuitenkin riittävän tiheänä, käyttökustannukset kohtuullisina ja niiden varustus ajanmukaisena, jotta ammattikalastuksen tarpeet tulevat täytetyiksi. Tämä on edellytys myös uusien kalastajien saamiseen alalle.

Hyljettä on vuosituhansien ajan käytetty ravintona, siitä on valmistettu erilaisia tuotteita ja hylkeenpyynti on tuonut kalastajille merkittäviä lisätuloja. Hyljekantoja

tulisi hoitaa tavanomaisen riistaeläinkantojen tapaan. Kannalle tulee asettaa tavoitetaso ja hyödyntää kannan lisäkasvu metsästyksessä. Hylje voi olla jatkossakin voimavara hyljetuotteina sekä metsästys- ja luontomatkailun kehittämisessä, mutta tämä edellyttäisi kansallisten toimien lisäksi hyljetuotteiden myyntikiellon purkamista EU-tasolla.

Kalatalouselinkeinojen sopeutuminen edelleen muuttuvaan toimintaympäristöön on tulevan ohjelmakauden suuri haaste. Toimintaympäristön nopea muutos pakottaa kalastajat kehittämään ratkaisuja ja tekemään uusia kokeiluja. Kalatalouselinkeinojen sopeutuminen toimintaympäristöön verkostoitumisen, osaamisen parantamisen ja teknisen kehityksen avulla ovat avainasioita siinä miten elinkeinot selviytyvät tulevaisuuden haasteista.

Alueen kalastusta pyritään viemään taloudellisesti ja ekologisesti kestäväan suuntaan ja lisäämään alueella kalastetun kalan lähiruokaperiaatteella toteutettavaa kalakauppaa ja – markkinointia. Kalanjalostuksen osalta toimenpiteet keskittyvät pieniin yrityshankkeisiin tai kalan jalostusasteen nostoon. Vesiviljelyn osalta tuetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on lisätä alueella tuotetun ruokakalan määrää nykyisestä.

Kalavarojen täysimääräinen hyödyntäminen ja alueen heikkouksien kääntäminen voimavaraksi vaatii pitkäjänteistä työtä, positiivista asennetta ja kehittämisotetta sekä yhteistyötä ja keskustelua eri toimijoiden kesken. Kotimaisen kalan kysynnän kasvattaminen ja lähiruuan arvostus lisäävät markkinoita kotimaassa, toisaalta tuotekehityksen myötä voitaisiin kokeilla myös kansainvälisiä markkinoita.

4. TAVOITTEET JA PAINOPISTEET

4.1 Kohderyhmä

Perämeren rannikon kalatalousohjelman 2015-2020 toteutuksen kohderyhmää ovat ammattikalastajat, sivutoimiset kalastajat, yritykset ja yhteisöt, joiden toiminnassa on mukana ammattikalastajia tai sivutoimisia kalastajia. Kohderyhmää ovat myös kalanjalostus- ja kalanviljely-yritykset, kalanhoitotoimia toteuttavat yritykset ja yhteisöt sekä kalastusmatkailu- ja virkistyskalastusyritykset, jotka voivat toimillaan tukea ammattimaista kalastusta ja kalan käyttöä. Lisäksi kohderyhmään luetaan kalastuksesta ammattina kiinnostuneet henkilöt ja kalastajan omaan toimintaan tai kalastajan perheeseen läheisesti liittyvät henkilöt.

4.2 Tavoitteet

Rannikkokalastuksen ja kalatalousalan kehittäminen

Kalatalouselinkeinojen sopeutuminen muuttuvaan toimintaympäristöön tarkoittaa toimintatapojen ja menetelmien kehittämistä etenkin kalastuksessa. Pohjaverkkokalastus vähenee ja isoista avoloukuista joudutaan paikoin luopumaan kokonaan. Tilalle kehitetään pyydyksiä, joissa yhdistellään Perämeren vanhoja pyynti-

menetelmiä uusiin materiaaleihin ja hyödynnetään uusia teknisiä innovaatioita.

Perämerellä kattava kalasatamaverkosto muodostaa lähikalalle luontaisen reitin kuluttajien ruokapöytiin. Infran kehittämiseen on panostettu jo edellisellä ohjelmakaudella, mutta edelleen esimerkiksi kalankäsittelytilojen käyttöä tulee järkevöittää ja käyttökustannuksia saada pienemmiksi. Kalan fileointimahdollisuudet sekä pakastus- ja varastointimahdollisuuksien lisääminen parantavat kalastuksen kannattavuutta ja kalan laatua. Kalastajia kannustetaan myös oman pienimuotoisen jalostustoiminnan harjoittamiseen.

Alueella on edellytyksiä hyödyntää kalavaroja täysimääräisesti. Vähempiarvoisen kalan pyynti, tuotekehitys ja markkinointi tuovat markkinoille lisää kotimaisia tuotteita ja antavat mahdollisuuksia myös uusille toimijoille. Uusien toimijoiden saaminen alalle on haastavaa, mutta mahdollista. Jo edellisen ohjelmakauden aikana alueelle tuli uusia toimijoita, joiden tukeminen alalla on tärkeää. Kotimainen kala ja lähiruoka pitävät pintansa kuluttajien keskuudessa. Kysyntä ja hupeneva ammattikunta tuon mahdollisuuksia uusille toimijoille. Kalastus ammattina on vaativa ja monipuolinen. Uusilla mahdollisilla yrittäjillä tulee olla mahdollisuus kouluttautua ja saada myös rahallista tukea toimien aloittamiseen.

Hylkeiden pyynti on ollut aikoinaan merkittävä kalastajan sivutulonlähde. Nyt, kun pyyntiä ollaan osin vapauttamassa, hylkeiden metsästys ja hyödyntäminen varmasti kiinnostavat yhä useampia toimijoita. Toiminnan kehittämisestä kiinnostuneille tulee olla mahdollisuus lisätä osaamista ja kehittää tuotteita. Nykyään sivutulonlähteenä voi toimia myös kalastusmatkailu, joka on haastavaa alueella, mutta huolellisen tuotteistamisen ja monen toimijan yhteistyöllä on mahdollista viedä eteenpäin myös Perämerellä.

Tulevaisuuden rannikkokalastajan on hallittava kalastuksen lisäksi myös yritystoiminnan perusteet, mikä luo tarpeen joustavalle ja monipuoliselle koulutukselle yritystoiminnan kehittämiseksi. Koulutustarpeita on mm. alan kehittämiseen, yritystoimintaan, laatuun ja markkinointiin liittyen. Myös kalastusta tukevien elinkeinojen, kuten matkailun tai jalostustoiminnan käynnistäminen edellyttää kalastajien kouluttautumista.

Yhteistyö eri toimijoiden ja alueiden välillä luo uusia mahdollisuuksia yritystoiminnan kehittämiseen. Uusiin toimintatapoihin tutustuminen ja kokemusten vaihto edesauttavat alalla kehittymistä ja hyvien käytäntöjen levittämistä. Kansainvälinen yhteistyö voi myös antaa uusia ideoita ja luoda yhteistyötä ja kontakteja eri maiden välillä. Etenkin Ruotsi ja Viro nähdään potentiaalisina kumppaneina. Luontevin kansainvälinen kumppani hanketyössä on luonnollisesti Fiskeområde Tornedalen - Haparanda skärgård, joka on Ruotsin puolen Perämerellä toimiva kalatalousryhmä.

Kalan kysynnän kasvattaminen ja kalatalousalojen esille tuominen

Kotimaista kalaa arvostetaan ja sillä on kysyntää. Tasaisen saatavuuden vuoksi jalostus ja tarjonta kuitenkin painottuu viljeltyyn kalaan, etenkin Norjan loheen. Kotimaisen kalan markkinoinnissa tulee tuoda esille enemmän kotimaista kalaa terveellisenä ja luontaisena lähiruokana. Myös vähempiarvoisina pidettyjä lajeja ja niistä kehitettyjä tuotteita pitää tuoda enemmän esille. Yksi tärkeä kanava tähän on paikalliset kalamarkkinat, joita

on pitkään järjestetty alueella. Olemassa olevia tapahtumia on mahdollisuus kehittää tarpeen mukaan ja uusillekin tapahtumille on vielä tilaa. Tapahtumat ovat keino lisätä kalan ja kalatalousalojen kiinnostavuutta.

Pyyntiperinteitä niin hylkeiden kuin kalastuksenkin osalta on tärkeää siirtää myös tuleville sukupolville. Kalastuksen osalta on jatkettava nykyisten kalastajien tietotaidon taltiointia. Alueen monipuolisella kalastusperinteellä on sinällään oma itseisarvonsa, jonka esille tuominen lisää kalastusammattin ja kalan arvostusta, kuten myös kalastukseen liittyvä tiedottaminen ja tapahtumat. Oleellista on tuoda ammattia esille positiiviseen sävyyn. Perinteisiin tukeutuva, alan ongelmat tiedostava julkisuus sekä onnistumisilla, pyydyskehittelyllä ja uusilla tuotteilla turvataan alan tulevaisuutta.

Eri alojen törmäyttäminen aiheuttaa kiivaita keskusteluja, mutta usein myös tuo esille uusia näkökulmia ja luo verkostoja ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. On tärkeää tavata ja keskustella niin alalla olevien kuin eri aloilla olevienkin kanssa. Eri ryhmien välisten keskustelujen, kokemusten vaihdon ja hyvien käytäntöjen levittämisen kautta voi syntyä aivan uusia avauksia ja alan on mahdollista kehittyä eteenpäin.

4.3 Tavoitteiden saavuttaminen ja painopisteet

Tavoitteiden saavuttamiseksi ohjelmakaudella 2015-2020 keskitytään neljään painopisteeseen: Rannikkokalastuksen kehittäminen, Kalasatamien käyttö- ja kalan laadun parantaminen, Osaamisen parantaminen ja uudet kalastajat sekä markkinointi, verkostoituminen ja yhteistyön lisääminen. Alueelle saadulla rahoituksella rahoitetaan tavoitteita tukevia alueelta nousevia hankkeita. Lisäksi kalatalousryhmän rahoituskehiksestä rahoitetaan aktivointihanke, johon palkataan työntekijä aktivoimaan ja auttamaan hankehakijoita sekä viemään hankeideoita eteenpäin. Myös joitakin tavoitteita tukevia toimia on tarkoituksenmukaista toteuttaa aktivointihankkeen avulla.

Painopisteet

Rannikkokalastuksen kehittäminen: Pyynti- ja pyydysmenetelmien kehittäminen, kehittämistyössä voidaan yhdistellä vanhoja menetelmiä uusiin materiaaleihin tai kehitellä kokonaan uusia menetelmiä. Logistiikan, laatu- ja järjestelmien ja tuotteiden kehittäminen parantaa kannattavuutta ja mahdollistaa myös uusien kotimaisen kala- / nahkiaistuotteiden tulemisen markkinoille. Kalastuksen sivutoimina esimerkiksi hylje- ja kalastusmatkailutuotteita voidaan kehittää eteenpäin. Kalastusta sivuammattina tai kalastukseen liittyvien tukitoimien kehittäminen entistä laaja-alaisemmin tuo uusia mahdolli-

suuksia kalastuksen säilymiselle.

Kalasatamien käyttö ja kalan laadun parantaminen: Kalasatamien investointi- / käyttösuunnitelmat ja kalasatamien toiminnan monipuolistaminen ovat avainasemassa, jotta riittävä kalassatamaverkosto turvataan alueella. Satamatoimintaa voidaan monipuolistaa lisäämällä eri toimijoiden yhteistyötä. Laadukkaiden tuotteiden takaamiseksi investoinnit kalasatamiin ja varustelutason parantaminen niin satamissa kuin kalastajakohtaisestikin on tärkeää. Kotimaisen kalan sesonkiluonteisuutta voidaan vähentää pakastus- ja varastointimahdollisuuksia lisäämällä. Edistetään hankkeita ja innovaatioita, jotka mahdollistavat ruokakalan tuotannon lisäämisen kalatalousryhmän toimialueella.

Osaamisen parantaminen ja uudet kalastajat: Kalatuotteiden ja kalan laadun varmistamiseksi ja parantamiseksi sekä yritystoiminnan ja markkinoinnin kehittämiseksi koulutustoimet ovat välttämättömiä. Yritystoiminnan monipuolistaminen tuo myös koulutustarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään yksilölliseen käytännön työn kautta opittaviin ammattitaitoihin. Kokeneen kouluttaja-kalastajan ja alalle tulevan kalastajan (mestari-kisälli) koulutusta tulee kehittää, jotta eri osa-alueille vaadittavat erityistiedot ja – taidot saadaan käyttöön. Näin myös tieto-taito välittyy kalastajalta toiselle ja kalastustapoja voidaan kehittää. Uusien alalle tulneiden yrittäjien tukeminen ja osaamisen lisääminen yhteistyön ja verkostoitumisen kautta on tärkeää.

Markkinointi, verkostoituminen ja yhteistyön lisääminen: Kotimaisen kalan kysynnän kasvattaminen, uusien tuotteiden tuominen markkinoille ja kuluttajille tiedoksi esimerkiksi erilaisten markkinointitempauksien, suurkeittiökokeilujen tai tapahtumien kautta on tärkeää. Yhteistyö ja verkostoituminen edellyttävät keskustelun lisäämistä eri toimijoiden välillä. Tavataan ja vaihdetaan näkemyksiä niin alan sisältä kuin ulkopuolelta. Näin voidaan lisätä ja välittää tietoa ja hyviä käytäntöjä, voidaan oppia uutta ja luoda innovaatioita. Toisaalta omien kalastusperinteiden ja kulttuurin sekä lähiruuan esille tuonti on hyvä keino tuoda esille ammattia ja sitä voidaan hyödyntää myös matkailussa. Yhteistyö oppilaitosten ja nuorten kanssa työtä tekevien järjestöjen kanssa tuo mahdollisuuksia lisätä lasten ja nuorten tietoutta kotimaiseen kalaan ja kalatalouden ammatteihin liittyen.

4.4 Indikaattorit

Määrälliset tavoitteet:

- Rahoitettuja hankkeita yhteensä 14 kpl
 - joista yrityshankkeita 2 kpl
 - joista yleishyödyllisiä kehittämishankkeita 10 kpl
 - joista koulutushankkeita 2 kpl
- Uusia yrittäjiä 2 kpl
- Uudet työpaikat 2 kpl
- Säilytetyt työpaikat 70 kpl
- Uudet / uudistetut menetelmät ja välineet 10 kpl
- Tiedotus-, aktivointi- ja verkostoitumistilaisuuksia 20 kpl
- Tilaisuuksiin osallistuneita 400 kpl
- konsultaatiokertoja 200 kpl
- Kehittämissuunnitelmia (uudet ja päivitetyt) 30 kpl

4.5 Hankevalinta

Strategiasta rahoitettavat valitaan oheisten kriteerien perusteella. Kriteerit jaetaan peruskriteereihin, jotka kaikkien rahoitettavien hankkeiden tulee täyttää sekä yleisiin valintakriteereihin, joiden perusteella hankkeet asetetaan järjestykseen valintatilanteessa.

Peruskriteerit:

- Hanke on lainsäädännön mukainen
- Hanke toteuttaa Perämeren rannikon kalatalousstrategiaa
- Hanke on sisällöltään ja kustannusarvioltaan realistinen
- Hanke tuo lisäarvoa
- Hakijalla on taloudelliset edellytykset toteuttaa hanke

Perämeren rannikon kalatalousstrategian osalta alueella on jatkuva hankehaku, ohjelmakauden edetessä voidaan kokeilla myös hakuaikeihin perustuvaa hankehakua.

Yleiset kriteerit:

- Hanke on innovatiivinen (pyrkimys uuden luomiseen tai uuden asian tuomiseen alueelle)
- Hanke lisää yhteistyötä
- Hanke lisää osaamista
- Hankkeessa on huomioitu kestävä kehitys
- Hanke luo työpaikkoja tai edistää työllistymistä alalle

5. TOIMENPITEIDEN YHTEENSOVITUS

Perämeren rannikon kalatalousstrategiasta rahoitetaan strategian toteutumisen kannalta tärkeitä kehittämissankkeita. Myös investointeja voidaan rahoittaa siltä osin kuin ne eivät sovi ELY-keskuksen EMKR-rahoitukseen. Kustannusarvioltaan isoja hankkeita ja etenkin isot investoinnit tullaan ohjaamaan suoraan ELY-keskuksiin.

Yhteisiä kosketuspintoja tulee olemaan erityisesti Maaseuturahaston kanssa. Alueella voi tulla vastaan hankkeita, jotka eivät sovi EMKR:n piiriin ja siten Maaseuturahasto todennäköisesti tulee olemaan seuraava mahdollinen rahasto. Yhteistyötä tullaan tekemään ELY-keskusten ja Leader-ryhmien kanssa ja hankkeiden ohjaamisesta näihin rahastoihin tullaan keskustelemaan

aina tapauskohtaisesti.

Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan aluekehitysrahaston ohjelmissa ei ole sellaisia toimenpiteitä, joiden kautta voitaisiin suoranaisesti tukea ammattikalastukseen liittyviä toimia. Matkailun ja erityisesti kalastusmatkailuun liittyvien hankkeiden osalta hankerahoitus voi vaatia yhteensovitusta ja niistä tullaan keskustelemaan aina tapauskohtaisesti.

Yritysrahoitukseen liittyvästä asiantuntemuksen vaihdosta ja työnjaosta tullaan sopimaan ELY-keskusten kalatalousyksiköiden kanssa sekä tarvittaessa myös seudullisten yrityspalvelupisteiden ja elinkeinoyhtiöiden kanssa.

6. VERKOSTOT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Alueen toimijoista koottu kalatalousryhmä tulee olemaan tärkeä verkosto, jonka kautta paikallisten toimijoiden näkemykset ja kokemusten vaihto siirtyvät eteenpäin. Kalatalousryhmä voi myös tarvittaessa antaa lausuntoja hallinnon suuntaan ja viedä näin yhteisiä asioita eteenpäin.

Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto ry on tärkeä yhteistyökumppani ja myös mahdollinen hanketoimija alueella. Alueen kalatalouden asiantuntemus on siellä vahvaa ja liiton kautta on myös mahdollisuus viestiä eri asioista kentän suuntaan. Myös ProAgrian kalatalousneuvonnan kautta tavoitetaan toimijoita sisämaassa ja

etenkin hyviä käytäntöjä voidaan siirtää laajemmallekin alueelle yhteistyössä.

Alueen Leader-ryhmät tekevät jo nyt paljon yhteistyötä keskenään ja strategia on kaikkien ryhmien hyväksymä. Leader-ryhmien tietämys oman alueensa toimijoista on arvokas lisä myös kalatalousryhmän toimintaan. Leader-ryhmiä tiedotetaan säännöllisesti kalatalousryhmän toiminnasta ja hankeasioita viedään tarvittaessa yhdessä eteenpäin.

Strategiaan toteutetaan yhdessä alueen kuntien kanssa ja siksi yhteistyö ja säännöllinen viestintä on tärkeää

myös kuuntien suuntaan. Kunnat toimivat myös hankehakijoina ja hankevalmistelua toteutetaan tiiviissä yhteistyössä.

ELY-keskuksista läheisesti toimintaan liittyvät Lapin, Kainuun ja Pohjanmaan ELY-keskukset ja yhteistyö jatkuu tiedotuksen ja rahoitusneuvonnan puitteissa.

Suomen kaikki kalatalousryhmät ovat tehneet tiivistä yhteistyötä jo edellisen ohjelmakauden ajan ja tapaamiset toimijoiden kesken ovat olleet säännöllisiä. Tämän on tarkoitus jatkaa entistä monipuolisempina, kun kansallinen verkostoyksikkö ottaa tulevalle ohjelmakaudella myös kalataloustoimijat mukaan toimintaansa. Suurin osa huolenaiheista ovat yhteisiä ja niitä on viety eteenpäin yhteistyössä. Alueiden toimijat ovat vierailleet toistensa luona tutustumassa hyviä käytäntöjä oppimassa.

Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosaston kanssa on ollut hyvä keskusteluyhteys ja sen toivotaan

myös jatkuvan tulevalle ohjelmakaudella. Etenkin alueella toimiva aktivaattori on tärkeä keskustelukumppani alueen toimijoiden ja virkamiesten välillä vie viestiä molempiin suuntiin.

7. AKTIVOINTI JA TIEDOTTAMINEN

Perämeren rannikon kalatalousstrategiasta rahoitetaan aktivointihanke, jonka avulla palkataan työntekijä aktivoimaan alueen toimijoita ja toteuttamaan osin strategian tavoitteita. Aktivointihankkeen keskeisimpiä tehtäviä on saada alueen kalatalouselinkeinon parissa toimivat mukaan osallistumaan strategian toimenpiteiden toteutuksiin omilla hankkeillaan. Aktivaattori neuvoo ja opastaa hankehakijoita niin EMKR:n kuin muidenkin rahoituslähteiden kautta rahoitettavissa hankkeissa. Aktivaattori yhdessä kalatalousryhmän kanssa vahvistaa yhteistyötä toimijoiden kesken, suunnittelee ja käynnistää toimenpiteitä joko omina hankkeinaan tai normaalina toimintana sekä laatii strategian tavoitteiden kannalta keskeisin selvityksiä. Toimintatavan avulla pyritään vähentämään tai helpottamaan hanketoimijoiden byrokratiaa. Käytännössä aktivaattori toimii kalatalousryhmän sihteerinä, liikkuu toimijoiden parissa, antaa yritysneuvontaa yritysten kehittämiseen ja kannattavuuden parantamiseen liittyen ja keskustelee kehittämistarpeista, ohjaa tarpeita hankkeiksi tai vie suoraan käytäntöön kentältä tulevia kehittämisideoita. Aktivaattori koordinoi erilaisia koulutuksia, seminaareja ja opintoretkeä. Myös strategiasta ja muista rahoitusmahdollisuuksista sekä kalatalousalaa koskevista keskeisistä toimista tiedottaminen kuuluvat aktivaattorin työkenttään. Aktivaattori toimii yrittäjien yhdyshenkilönä kuntiin ja viranomaisiin päin.

7.1 Viestintä

Ohjelmakauden alussa tiedotetaan mahdollisimman

laajasti rahoitusmahdollisuuksista eri viestintävälineitä hyväksi käyttäen. Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteinen nettisivusto toimii koko ohjelmakauden viestintävälineenä alueellisesti ja lisäksi jokaisen Leader-ryhmän omilla nettisivuilla voidaan tiedottaa asioista. Todella tarpeellinen lisä olisi kalatalousryhmien oma nettisivusto, mikä toisi alan asioita selkeämmin ja toimintaa yhtenäisesti esille. Kalatalousryhmä ja yhteistyökumppanit alueella ovat tärkeitä viestin viejiä paikalliselle tasolle. Tärkeää on myös säännöllinen postin kautta toimiva viestintä (esitteet, lehtiset) paikallisille toimijoille, koska moni ei edelleenkään käytä sähköisiä viestintävälineitä.

Kalatalousryhmä kokoontuu useamman kerran vuodessa ja saa siten säännöllisesti tietoa strategian toteutumisesta, hankeideoista, varojen käytöstä ja ajankohtaisista asioista. Muutenkin ryhmän jäsenten kanssa pidetään tiiviisti yhteyttä alan asioihin liittyen.

Leader-ryhmiä tiedotetaan säännöllisesti kalatalousryhmän toiminnasta palaverien yhteydessä ja myös hallituksien kokouksissa. Viestinvaihtoa hoidetaan aina tarvittaessa sähköpostitse ja keskustelemalla.

Oulun Seudun Leaderin hallitus nimeää kalatalousryhmän jäsenet ja ryhmän kokoonpano vahvistetaan vuosikokouksessa. Vuosikokoukselle tiedotetaan kalatalousryhmän toiminnasta. Alueen kuntiin pyritään olemaan vuosittain yhteydessä ja raporttoimaan toiminnasta ja kuntarahan käytöstä. Alueen ELY-keskusten kalatalousyksiköitä tiedotetaan toiminnasta säännöllisesti.

8. KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2015-2020

Perämeren rannikon kalatalousstrategialle myönnetty EU:n ja valtion rahoitus on 145 833 €/vuosi eli yhteensä koko ohjelmakaudelle 875 000 €. Tämä rahoitus käytetään strategiaa toteuttaviin hankkeisiin, joista kustannuksiltaan suurin tulee olemaan aktivointihanke. Sen kustannukset ovat noin 70 000 €/v. Yksityistä rahaa strategian toteuttamiseen tavoitellaan 20 %, mutta sen lopullinen kertymä määräytyy sen mukaan minkä tyyppisiä hankkeita kalatalousryhmät voivat lopulta rahoittaa.

Alueen kunnat ovat sitoutuneet (liite 1) mukaan toimintaan ja kuntien vuosittainen kuntarahoitusosuus on 1 714 €. Kuntarahalla rahoitetaan strategian hallinnointiin liittyviä kuluja. Kuntaraha laskutetaan tasan strategias-
sassa mukana olevien kuntien kesken. Alueen kalatalouden kehittämisen kannalta varsinaista kalatalousryh-

män omaa rahoituskehystä oleellisempaa on se, minkälaisen kokonaisuuden ELY-keskuksen ja kalatalousryhmän rahoitus pystyvät yhdessä alan kehittämiseen tarjoamaan. Kalatalousstrategiassa on oleellista, että aktivointihankkeelle turvataan riittävät resurssit. Myös pieni oma hankerahoituskehys on tarpeen, koska se sitouttaa toimijoita mukaan ryhmän työhön.

Taulukko 3. Arvio kustannusten jakautumisesta vuosille 2015-2020.

Painopisteet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
Rannikkokalastuksen kehittäminen	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	180 000
Kalasatamien käyttö ja laadun parantaminen	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	60 000
Osaamisen parantaminen ja uudet kalastajat	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	60 000
Markkinointi, verkostoituminen ja uudet kalastajat	25 833	25 833	25 833	25 833	25 833	25 833	154 998
Hallinto	22 282	22 282	22 282	22 282	22 282	22 282	133 692
Aktivointi	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	420 000
Yhteensä	168 115	168 115	168 115	168 115	168 115	168 115	1 008 690

Taulukko 4. Rahoitussuunnitelma vuosille 2015-2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
Julkinen tuki n. 80% josta EU+V n. 87 %	145 833	145 833	145 833	145 833	145 833	145 833	875 000
josta kunta n. 13 %	22 282	22 282	22 282	22 282	22 282	22 282	133 692
Yksityinen, n. 20 %	42 000	42 000	42 000	42 000	42 000	42 000	252 000
Yhteensä	210 115	210 115	210 115	210 115	210 115	210 115	1 260 690

Taulukko 5. Hallintokulujen (kuntaraha) jakautuminen kululuokittain ajalla 2015-2020.

Kululuokka	Kulut € / vuosi	Kulut € / 6 vuotta
Palkat ja palkkiot	12 500	75 000
Leader-neuvojan palkka 20 % +sivukulut	10 000	60 000
kalatalousryhmä	2 500	15 000
Ostopalvelut	3 300	19 800
Kirjanpito ja palkanlaskenta	500	3 000
Atk-palvelut, palvelintila, sähköpostit ym.	100	600
tilintarkastus, hankkeen osuus	400	2 400
Muut mahdolliset ostopalvelut	2 300	13 800
Vuokrat	900	5 400
toimiston vuokra	700	4 200
tilavuokrat	200	1 200
Kotimaan matkakulut	4 470	26 820
työntekijän matkakulut	530	3 180
kalatalousryhmän matkakulut	3 000	18 000
työntekijän majoituskulut	100	600
kalatalousryhmän majoituskulut	840	5 040
Muut kustannukset	1 112	6 672
kokouskulut, esim. tarjoilut	300	1 800
postituskulut	80	480
puhelin- ja tietoliikenne	142	852
toimistotarvikkeet	50	300
kopiointi	200	1 200
ilmoituskulut	300	1800
pankkikulut	40	240
Yhteensä	22 282	133 692

9. HALLINNOINNIN JA SEURANNAN JÄRJESTÄMINEN

Ohjelmakaudella 2007-2013 Perämeren rannikon kalatalousohjelman hallinnoinnista vastasi Nouseva Rannikkoseutu ry. Nouseva Rannikkoseutu ry luopui vetovastuusta ohjelmakauden 208-2013 jälkeen ja strategian hallinnoinnin ohjelmakaudella 2015-2020 ottaa vastuun Oulun Seudun Leader. Muutoksesta huolimatta kalatalousryhmän toiminta jatkuu alueella samanlaisena, mutta vain uuden organisaation alla. Oulun Seudun Leaderin toiminta-alue on Oulu, Ii, Pudasjärvi, Utajärvi, Muhos, Kempele. Oulun Seudun Leaderin toimisto sijaitsee Oulussa, mihin alueen kalatalousalan neuvonta-organisaatiot (Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto ry, ProAgrian kalatalouskeskus) myös sijoittuvat. Yhdistyksen taloushallinto on ulkoistettu ja sitä hoitaa Tilitoimisto Simo Salonen Oy. Oulun Seudun Leaderilla on kaksi kokoajaista työntekijää, toiminnanjohtaja ja leader-neuvoja sekä määräaikaista projektityöntekijöitä. Työntekijöillä on pitkä kokemus Leader-työstä ja toimistosta löytyy koulutusta ja kokemusta myös kalatalousalalta.

Yhdistyksen asioista päättää hallitus, johon kuuluu 9 varsinaista jäsentä sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Hallitus on koottu kolmikantaperiaatteella ja siihen kuuluu tasapuolisesti julkisen sektorin ja yhdistyksien edustajia sekä maaseudun asukkaita. Hallituksen jäsenet on valittu Oulun Seudun Leaderin jäsenistön keskuudesta yhdistyksen vuosikokouksessa ja vuosittain kolmasosa hallituksen jäsenistä on erovuorossa. Maksimissaan yhdistyksen jäsen voi toimia hallituksessa kuusi vuotta. Hallitus voi muodostaa työryhmiä, jotka toimivat hallitukseen päätettäviksi tulevien asioiden valmistelijoina. Hallituksen jäsenillä on monipuolista kokemusta eri aloilta, myös kalatalousalalta.

Oulun seudun Leaderin jäseniksi hyväksytään hallituksen toimesta kaikki maaseudun kehittämisestä kiinnostuneet henkilöt ja yhteisöt, jotka sitoutuvat noudattamaan yhdistyksen sääntöjä. Jäsenistössä on monipuolisesti edustettuna alueen asukkaita, yrittäjiä, yhteisöjä ja julkista hallintoa. Tällä hetkellä yhdistyksessä on 142

jäsentä, joista yhteisöjä on noin 30.

Perämeren rannikon kalatalousryhmä nimetään Oulun Seudun Leaderin vuosikokouksen yhteydessä keväällä 2015. Kalatalousryhmä toimii Oulun Seudun Leaderin hallituksen alaisena työryhmänä. Ryhmään pyritään saamaan mukaan maksimissaan 12 toimijaa mahdollisimman monipuolisesti ja laajasti koko alueen kalatalous- ja kalastusmatkailuala huomioiden. Myös alueen kuntien ja Leader-ryhmien edustajia voi olla mukana ryhmässä. Kalatalousryhmän jäseneltä ei edellytetä Leader-ryhmän jäsenyyttä, mutta jäseneksi liittyminen on mahdollista.

Kalatalousryhmä kokoontuu aina tarvittaessa eri puolilla aluetta ja tekee ryhmältä rahoitusta hakeviin hankkeisiin tarkoituksenmukaisuusharkinnan. Oulun Seudun Leaderin hallitukseen hankkeet viedään tiedoksi. Kalatalousryhmä seuraa myös Perämeren rannikon kalatalousstrategian toteutumista, tuo kentältä esille kehittämisen- ja koulutustarpeita ja vie niitä mahdollisuuksien mukaan eteenpäin sekä toimii tiedotuskanavana kentän suuntaan. Aktivointihanke rahoitetaan kalatalousryhmän rahoituskehiksestä ja hankkeeseen Oulun Seudun Leader palkkaa joko osa- tai kokoaikaisen työntekijän tarpeen mukaan. Aktivaattori toimii kalatalousryhmän työrukkasena ja vie niin ryhmän toimesta kuin suoraan kentältä tulleita kehittämistarpeita eteenpäin.

10.1 Seuranta ja arviointi

Strategian ja hankkeiden toteutumista seurataan kalatalousryhmän kokouksissa säännöllisesti ja vuosittain raportoidaan toiminnasta Oulun Seudun Leaderin hallitukselle, muille alueen Leader-ryhmille ja alueen kunnille. Laajempi ulkoinen arviointi olisi hyvä suorittaa kerran ohjelmakaudessa ja se toteutetaan joko kansallisesti tai Perämeren kalatalousryhmän alueella.

LEADER
Rieska

LEADER
Oulun Seutu

LEADER
**Nouseva
Rannikkoseutu**

LEADER
**Peräpohjolan
Kehitys**

LEADER
**Outokaira
tuottamhan**

LEADER
Pirityiset